

Afdeling Samenleving

Onderzoek zwembaden

1. Inleiding

De gemeente Woerden kiest voor een rol als regisseur. Bij regisseren komen twee vragen aan de orde: wat willen we bereiken en wie gaat dat verwezenlijken? Dat wil zeggen dat we ons oriënteren op de rol die de gemeente zowel op inhoud wil hebben (wat willen we bereiken: stellen we ons zelf wat abstractere geformuleerde of hele gedetailleerde doelstellingen) en proberen we die doelstellingen zelf, of door spelers in de samenleving te laten bereiken?

Voor de toepassing van het begrip “regievoering” hanteren we het volgende schema:

Regievoering uit noodzaak en ambitie

1.1 Doelstellingen onderzoek

Voor het onderzoek naar de zwembaden zijn twee doelstellingen geformuleerd:

- korte termijn: vanaf 2011 moet structureel € 40.000 bespaard worden op de zwembaden. Kan dit gerealiseerd worden en zo ja, op welke manier?
- lange termijn: op welke manier kan de gemeente Woerden zo goedkoop mogelijk voldoende zwemmogelijkheden bieden aan Woerdenaren, met name aan jongeren, ouderen en mensen met een beperking?

1.2 Werkwijze

Bij de start van het onderzoek is een projectgroep samengesteld. Hierin hebben collega's van verschillende afdelingen geparticipeerd, namelijk van Concernzaken, Ondersteuning (financieel en juridisch adviseur) en van Vastgoed.

Om een zo volledig mogelijk beeld te geven van de huidige situatie, zijn verschillende bronnen geraadpleegd. Deze staan telkens met een voetnoot aangegeven.

Verder zijn gesprekken gevoerd met Optisport om de verschillende mogelijkheden voor besparingen te verkennen.

Op 28 maart heeft een sectorgesprek plaatsgevonden. Hierbij waren vertegenwoordigers van de drie zwemverenigingen, van het Sportoverleg en van Optisport aanwezig. Gedurende de bijeenkomst is gepraat over de vraag waarom we zwemwater nodig hebben, wat er binnen de gemeente Woerden nodig is aan zwemvoorzieningen en hoe dit vormgegeven kan worden. Vanuit de verschillende partijen zijn aanbevelingen genoemd en knelpunten besproken. De input die tijdens dit gesprek is gegeven is zoveel mogelijk meegenomen in dit onderzoek.

Tenslotte zijn ook de bezuinigingsvoorstellen die zijn genoemd via www.ikbenwoerden.nl meegenomen in het onderzoek.

1.3 Leeswijzer

Om de doelstellingen te kunnen bereiken, is eerst uiteen gezet hoe de situatie rondom de zwembaden op dit moment is. Dit is te lezen in het hoofdstuk 'het heden'.

Vervolgens wordt in het hoofdstuk 'de toekomst' geschetst hoe de situatie er in 2014 uit zou moeten zien. Daarna wordt, in het hoofdstuk 'scenario's', een aantal scenario's voor de korte en lange termijn behandeld die in meer of mindere mate bijdragen aan bovenstaande doelstellingen. Hierbij is rekening gehouden met het toekomstbeeld.

Uiteindelijk wordt in het hoofdstuk 'advies' per scenario aangegeven of dit bijdraagt aan de doelstellingen en welk scenario de voorkeur heeft.

2. Het heden

2.1 Sport is belangrijk

Sporten is goed voor je. Aan de sportdeelname door kinderen en jongeren worden positieve effecten toegeschreven, zowel in sportieve vaardigheden als op fysiek, mentaal en sociaal vlak.¹ De gemeente Woerden vindt sporten belangrijk. In het coalitieakkoord 2010-2014² staat dat het gemeentebestuur deelname aan sportactiviteiten buitengewoon belangrijk vindt, juist ook voor jongeren. Dit is één van de speerpunten van de coalitie.

Uit de programmabegroting 2011 is, als het gaat om sport, het volgende belangrijk:

- iedereen doet mee;
- doel is om groepen die niet deelnemen aan sport aan het sporten te krijgen;
- de gemeente wil een voldoende kwalitatief en kwantitatief voorzieningenniveau voor de amateursporter in Woerden. Deze voorzieningen moeten laagdrempelig zijn;
- het overgewicht onder inwoners van Woerden moet stabiliseren.

Het onderzoek richt zich op zwemmen. Zwemmen is de meest beoefende sport in Nederland. Meer dan 92% van de Nederlanders kan zwemmen en 3,2 miljoen Nederlanders zwemmen meer dan twee keer per week.³ In het coalitieakkoord wordt aangegeven dat zwemmogelijkheden voor jongeren tot 16 jaar gezien worden als een basisvoorziening. Hieronder valt ook zwemles. Het gemeentebestuur is van mening dat voor volwassenen die willen zwemmen, meer het profijtbeginsel zou kunnen gaan gelden.

Naast jongeren, kunnen ouderen en mensen met een beperking ook als aandachtsgroep genoemd worden. In het WMO-beleidskader 2008-2011 staat, dat de gemeente wil dat iedereen mee kan doen. Voor de groepen die het daar moeilijk mee hebben, moet het meedoen makkelijker worden gemaakt.⁴ Zwemmen is voor mensen met een beperking en voor ouderen een hele fijne manier van bewegen, omdat ze zich in het water makkelijker kunnen bewegen dan normaal. De spieren ontspannen in het water, het is goed voor hart en longen en bovendien werkt het geestelijk ontspannend.⁵

2.2 Zwembaden in Woerden

De gemeente Woerden heeft twee zwembaden: het Batensteinbad in Woerden en Recreatiecentrum H2O in Harmelen. Het beheer van beide baden heeft de gemeente uitbesteed aan Optisport.

¹ Sport: een leven lang. Rapportage Sport 2010, Sociaal Cultureel Planbureau

² Coalitieakkoord 2010-2014 Keuze voor perspectief

³ Rapport 'een leven lang zwemmen', KNZB

⁴ Inwoners van Woerden doen mee!, WMO-beleidskader 2008-2011

⁵ <http://www.gezondheidsnet.nl/bewegen/artikelen/375/zwemmen-een-gezonde-sport>

Wanneer de zwembaden in Woerden en Harmelen worden vergeleken met landelijke normen, is daar het volgende uit op te maken:

<i>Kengetallen</i>	gemeente Woerden totaal	Harmelen	Kamerik, Woerden, Zegveld	Landelijke norm
A. aantal bezoekers per m ² zwemwater*	206	171	225	300-350
B. aantal inwoners per m ² zwemwater	45,3	21,5	58,4	50-70
C. aantal bezoeken per jaar per inwoner (animocijfer)	4,5	7,9	3,9	5,0-7,0
D. oppervlakte zwemwater (m ²) per inwoner	0,022	0,046	0,017	0,01

*Voor het vaststellen van het aantal bezoekers zijn alle verschillende gebruikers van de zwembaden opgeteld. Onder bovenstaande cijfers vallen dus bijvoorbeeld ook de zwemverenigingen.

- A. de benutting van de zwembaden is niet optimaal; het aantal bezoekers per m² zwemwater is voor zowel Woerden als Harmelen onder de landelijke norm;
- B. H₂O heeft ten opzichte van het landelijke gemiddelde weinig inwoners per m² zwemwater. Woerden valt wel binnen de norm maar ook hier is het aantal inwoners in relatie tot het aantal m² aan zwemwater aan de lage kant;
- C. het animocijfer (aantal bezoeken per inwoner) is in Harmelen juist weer erg hoog en boven het landelijke gemiddelde. Enerzijds zou dit kunnen betekenen dat mensen uit Harmelen heel vaak gaan zwemmen, anderzijds zou het kunnen betekenen dat in Harmelen veel mensen van buiten de gemeente komen zwemmen. In Woerden ligt het aantal bezoeken juist weer onder de norm.
- D. Woerden en Harmelen samen hebben twee keer zoveel m² zwemwater als het landelijke gemiddelde.

Kortom: Er is in de gemeente Woerden in verhouding veel zwemwater, maar er wordt relatief weinig gebruik van gemaakt.⁶

Kanttekening hierbij is wel dat de zwemverenigingen juist aangeven dat er te weinig zwemwater is. Dit strookt niet met bovenstaande cijfers. De oorzaak hiervan is, dat alle gebruikers het bad op de meest courante uren willen gebruiken. Overdag is er nog wel

⁶ Cijfers verkregen via Bureau Duodecim

ruimte, maar dan is gebruik niet aantrekkelijk omdat mensen dan aan het werk zijn of op school zitten.

2.3 Financieel

Op de sportbegroting voor 2011 bedragen de totale lasten (minus de baten) € 2.987.453. Van dit bedrag gaat € 1.138.768 naar de zwembaden. Hieronder is de begroting van beide zwembaden weergegeven.

Batensteinbad (FCL 65300201) begroting 2011			
Omschrijving	Inkomsten	Omschrijving	Uitgaven
Bijdrage/terugontvangst salariskosten	€ 54.439	Salarissen	€ 54.439
Winstdeling	€ 20.400	Overige verzekeringen	€ 1.125
Huuropbrengsten	€ 381.860	Voormalig personeel; loon, pensioen e.d.	€ 8.500
Pachtopbrengst camping	€ 5.809	Exploitatiebijdrage	€ 691.000
		Ambtelijke uren Samenleving	€ 21.715
		Brandverzekeringen	€ 24.005
		Belastingen en rechten	€ 14.118
		Onderhoud	€ 86.997
		Voorziening inventaris	€ 30.824
		Kapitaallasten	€ 264.866
		Ambtelijke uren Vastgoed	€ 3.845
Totaal inkomsten	€ 462.508	Totaal uitgaven	€ 1.201.434
Totale lasten Batensteinbad per jaar: € 1.201.434 – € 462.508 = € 738.926			

Recreatiecentrum H2O (FCL 65300202) begroting 2011			
Omschrijving	Inkomsten	Omschrijving	Uitgaven
Bijdrage/terugontvangst salariskosten	€ 7.087	Salarissen	€ 7.087
Winstdeling	€ 20.400	Overige verzekeringen	€ 1.125
Huuropbrengsten	€ 250.000	Exploitatiebijdrage	€ 530.800
		Brandverzekeringen	€ 17.030
		Belastingen en rechten	€ 8.193
		Onderhoud	€ 78.141
		Voorziening inventaris	€ 30.824
		Kapitaallasten	€ 1.566
		Ambtelijke uren Vastgoed	€ 2.563
Totaal inkomsten	€ 277.487	Totaal uitgaven	€ 677.329
Totale lasten H2O per jaar: € 677.329 – € 277.487 = € 399.842			

De post 'ambtelijke uren Samenleving' staat alleen vermeld bij het Batensteinbad en niet bij H2O. Gezien de hoogte van de post mag aangenomen worden dat dit bedrag bedoeld is voor beide baden. Uiteindelijk zal deze post dus gesplitst moeten worden in een gedeelte voor het Batensteinbad en een gedeelte voor H2O. Het is niet duidelijk waarom dit niet is gebeurd in de begroting voor 2011.

Jaarlijks wordt per zwembad € 20.400 begroot voor de winstdeling. De afgelopen jaren is de winstdeling echter telkens fors hoger geweest. Van deze extra winst betaalt de gemeente de prijsstijging van de energiekosten ten opzichte van 1 juli 2005. Dit omdat in de overeenkomst is opgenomen dat de gemeente de prijsstijging compenseert. Optisport moet zelf de energiekosten voor de zwembaden betalen.

Een kanttekening bij dit onderzoek is, dat nu de baten en de lasten van het zalencentrum in H2O bij de begroting van de zwembaden worden gerekend. Dit geeft een scheef beeld van de werkelijke kosten van de zwembaden.

Al eerder is aangegeven dat vanaf 2011 structureel € 40.000 bezuinigd moet worden op de zwembaden. Of er vanaf 2012 nog meer bezuinigd moet worden, is nog niet bekend omdat de begroting voor 2012 pas in oktober 2011 wordt vastgesteld.

2.4 De gebouwen

Het Batensteinbad heeft een wedstrijdbad, een instructiebad en een recreatiebad. Buiten zijn een ligweide en een peuterbad. Er is een horecavoorziening.

Recreatiecentrum H2O heeft een wedstrijdbad, een peuterbad en verschillende zalen die gehuurd kunnen worden. Er is een horecavoorziening die voor zowel het bad als de zalen wordt gebruikt.

Het nieuwe Batensteinbad is eind 2002 in gebruik genomen. De boekwaarde van het Batensteinbad per 1 januari 2011 is € 2.869.347. De afschrijving van het Batensteinbad is voor de nieuwbouw 30 jaar en voor het gerenoveerde gedeelte 20 jaar. De jaarlijkse kapitaallasten zijn € 264.866.

H2O is in het voorjaar van 2003 geopend. H2O is volledig afbetaald. De boekwaarde van H2O per 1 januari 2011 is € 15.525. De looptijd is 25 jaar. De jaarlijkse kapitaallasten zijn € 1.566.

2.5 Optisport

De overeenkomst met Optisport gaat, kort gezegd, uit van de volgende afspraken:

- er is een overeenkomst met Optisport voor beide baden vanaf 1 juli 2005, die eindigt per 1 juli 2015.
- de opdracht is Optisport gegund na een aanbestedingsprocedure. Na 1 juli 2015 kan de overeenkomst met wederzijds goedvinden eenmalig verlengd worden met vijf jaar, zonder dat opnieuw aanbesteed hoeft te worden. Ook kan direct in 2015 opnieuw aanbesteed worden, zo lang de overeenkomst met Optisport maar tijdig wordt opgezegd. Bij (tussentijdse) beëindiging van de overeenkomst is de gemeente verplicht de arbeidsovereenkomsten van het personeel over te nemen.
- de gemeente betaalt Optisport jaarlijks een exploitatiebijdrage.
- Optisport betaalt jaarlijks huur aan de gemeente.
- er is een winstdelingsregeling. Van alle winst die Optisport maakt, krijgt de gemeente de helft.
- binnen de gemeentebegroting is jaarlijks een bedrag gereserveerd voor onderhoud van de gebouwen. Optisport is alleen verantwoordelijk voor het kleine/dagelijkse onderhoud; er wordt gewerkt met een kruisjeslijst waarop is aangegeven wie wat moet betalen.
- Optisport betaalt de energiekosten. De gemeente betaalt jaarlijks de stijging van de energieprijzen ten opzichte van 1 juli 2005.
- in de overeenkomst zijn afspraken gemaakt over waar de gemeente zeggenschap over heeft en waarover niet. Zo heeft de gemeente inspraak over de openingstijden en bepaalde tarieven, maar bijvoorbeeld niet over de horeca.

In september 2009 is een onderzoek naar het functioneren van Optisport uitgekomen dat in opdracht van de gemeente is uitgevoerd. Hieruit blijkt dat de exploitatie van de zwembaden zich door de inzet van Optisport veel gunstiger heeft ontwikkeld dan

voorzien. Vooral de winstdeling die de gemeente jaarlijks ontvangt, blijkt een goede regeling te zijn.⁷

2.6 Zwemverenigingen

Binnen de gemeente Woerden zijn er drie zwemverenigingen die sinds 2009 jaarlijks subsidie ontvangen, namelijk One Team Swimming, Watervrienden Woerden en Zwemclub Woerden. Zwemverenigingen nemen namelijk een bijzondere positie in ten opzichte van de overige sportverenigingen. De baduur vormt de belangrijkste kostenpost. Gemiddeld besteden zij hieraan 75% van hun contributie-inkomsten. Bij binnensport- en buitensportverenigingen is dit gemiddeld 44%. Zwemverenigingen zijn in het algemeen ook wat kleinere verenigingen die contributieverhogingen maar kunnen doorvoeren over een beperkt aantal leden. Bovendien is de contributie al vrij hoog (ongeveer € 300,-/jaar/per lid). Ook is er vaak geen mogelijkheid tot kantine-, verhuur- en reclame-inkomsten en gelden er vaak beperkingen voor het organiseren van (eigen) activiteiten. De zwemverenigingen ontvangen maximaal € 30,- per contributiebetalend lid per jaar. Het gaat voor alle drie de verenigingen samen jaarlijks om een bedrag van € 15.000.

2.7 Zwembaden in de omgeving van Woerden

In de directe omgeving van Woerden zijn veel zwembaden met een grote diversiteit. Zo zijn er openluchtbaden (bijvoorbeeld in Montfoort en Oudewater) en een tropisch zwembad (in Breukelen). Het aanbod voor de inwoners van de gemeente Woerden is, zij het op enige kilometers afstand, groot.

De tarieven van de verschillende baden zijn wel verschillend, maar er zijn geen grote afwijkingen. De prijzen van het Batensteinbad en H2O zijn gemiddeld.

Naast de verschillende zwembaden zijn er nog mogelijkheden om te zwemmen in natuurwater. Sinds 2010 is er in Woerden de mogelijkheid om te zwemmen in recreatieplas Cattenbroek. Wanneer de zandwinning in de plas is afgerond, naar verwachting per 1 januari 2012, komen er meer recreatiemogelijkheden in en om de recreatieplas.

⁷ Onderzoeksrapport “Doorlichting Zwembaden Gemeente Woerden”, mei 2009 door Kappelhoff Consultancy en Management B.V. (KCM)

3. De toekomst

Woerden heeft ongeveer 49.000 inwoners. Gemiddeld genomen heeft een gemeente van deze grootte één zwembad.⁸ Aangezien Woerden in verhouding veel zwemwater heeft en hier door de inwoners relatief weinig gebruik van wordt gemaakt, lijkt Woerden ook met één zwembad toe te kunnen. Dit bad zou logischerwijs in Woerden liggen, omdat dit verreweg de grootste kern binnen de gemeente is. Bovendien heeft het Batensteinbad meer zwemvoorzieningen dan H2O.

De gemeente vindt het belangrijk dat vooral jongeren tot 16 jaar, ouderen en mensen met een beperking op een laagdrempelige manier gebruik kunnen maken van het zwembad. Het bieden van de mogelijkheid om zwemles aan kinderen te geven wordt gezien als een taak van de gemeente. Dit betekent dat je als gemeente gedeeltelijk invloed wil houden op de exploitatie van het zwembad. Met de exploitant zal bepaald moeten worden waar de gemeente inspraak over heeft en wat hier voor kosten tegenover staan. In de programmabegroting 2011 staat dat het efficiënt beheer van sportaccommodaties en waar mogelijk overdracht aan een andere instelling een doel voor 2011 is. Dit betekent voor de zwembaden dat het uitbesteden van beheer en exploitatie ook in de toekomst een wens van de gemeente zal blijven.

Kinderen en jongeren gebruiken een zwembad, naast de zwemlessen, vooral als speeldomein.⁹ Om hen te trekken zul je dus een bad met voldoende recreatieve voorzieningen aan moeten bieden. Kanttekening hierbij is wel, dat bijna elke gemeente in de omgeving van Woerden een (openlucht) zwembad met allerlei verschillende voorzieningen heeft. Aangezien afstand of reistijd nauwelijks als een belemmering voor sportdeelname wordt gezien,¹⁰ is het de vraag of Woerden dit allemaal zelf aan de inwoners moet bieden.

Om te zorgen dat jongeren, ouderen en mensen met een beperking op een laagdrempelige manier gebruik kunnen maken van het zwembad, zul je hen tegemoet moeten komen in bijvoorbeeld de tarieven en de tijden waarop zij kunnen zwemmen. Deze sociaal-maatschappelijk getinte activiteiten zouden onder de kostprijs aangeboden kunnen worden. Bij niet sociaal-maatschappelijk getinte activiteiten kan een hoger prijspeil gehanteerd worden.

De verschillende activiteiten die worden aangeboden aan deze doelgroepen, moeten worden afgestemd op deze groepen. Er zal gericht onderzoek gedaan moeten worden naar waar deze groepen behoefte aan hebben.

Voor het beheer en de exploitatie van het zwembad zal gezocht moeten worden naar een goede balans tussen invloed en kosten. Over het algemeen betekent meer invloed

⁸ Vergelijking met acht gemeentes van vergelijkbare grootte

⁹ Sport: een leven lang. Rapportage sport 2010, Sociaal Cultureel Planbureau

¹⁰ Sport: een leven lang. Rapportage sport 2010, Sociaal Cultureel Planbureau

op verschillende zaken ook meer kosten voor de gemeente. Hoe meer een exploitant wordt vrijgelaten, hoe minder hij bij de gemeente zal aankloppen voor bepaalde kosten. De gemeente heeft dan echter wel minder invloed op het zwembad en daarmee wordt het speciaal aandacht geven aan bepaalde doelgroepen moeilijker.

4. Scenario's

4.1 Scenario's voor de korte termijn

4.1.1 Afschaffen subsidie zwemverenigingen

De drie zwemverenigingen, One Team Swimming, Watervrienden en de Zwemclub, ontvangen jaarlijks sinds 2009 gezamenlijk € 15.000 subsidie. De subsidie is maximaal € 30 per lid per jaar. Het afschaffen van de subsidie kan dus een contributieverhoging van dit bedrag per lid per jaar betekenen. Wanneer de verenigingen de contributie niet willen verhogen, kan het zijn dat zij ervoor kiezen om het bad voor minder uren te gaan huren. Dit zou minder inkomsten voor Optisport betekenen. Anderzijds is het bad op deze uren dan wel beschikbaar voor andere activiteiten van Optisport.

Volgens de Algemene Wet Bestuursrecht (artikel 4:51) kan de subsidie niet zomaar worden stopgezet per 2012, aangezien de verenigingen al drie opeenvolgende jaren subsidie ontvangen. Stopzetting van de subsidie kan alleen met inachtneming van een redelijke termijn. In het geval van de zwemverenigingen zou dit een jaar kunnen zijn, waarbij bovendien de subsidie moet worden afgebouwd. De afbouw zou kunnen inhouden dat in 2012 nog 50% van de subsidie wordt verstrekt en dat de subsidie per 2013 volledig wordt stop gezet. Dit zou dan wel vóór 1 juli 2011 aan de verenigingen meegedeeld moeten worden middels een (voorgenomen) beschikking.

De subsidie voor de zwemverenigingen is in de begroting onder de post 'beleidsvoorbereiding sport' opgenomen en valt dus niet onder de kosten voor het zwembad.

4.1.2 Besparingen op de overeenkomst met Optisport

Door de winstdelingsregeling die de gemeente met Optisport heeft, ontvangen beide partijen de helft van alle winst die door Optisport wordt gemaakt. Wanneer met een bepaalde maatregel die hieronder staat genoemd bijvoorbeeld € 20.000 bespaard kan worden, betekent dit dat de gemeente hier uiteindelijk € 10.000 van ontvangt. Als de gemeente dus € 40.000 zou willen besparen, moet met onderstaande opties € 80.000 worden bezuinigd.

De gemeente is in 2005 de huidige overeenkomst met Optisport aangegaan en is daar dan ook aan gebonden. Onderstaande opties kunnen alleen in samenspraak met Optisport gerealiseerd worden, omdat dit zo is vastgelegd in de overeenkomst. Voor beide partijen zal sprake moeten zijn van een win-winsituatie.

De overeenkomst met Optisport is haar gegund na een aanbestedingsprocedure. Dat betekent dat er bepaalde regels gelden wanneer de gemeente, in overleg met Optisport, wijzigingen wil aanbrengen in de afspraken. Wanneer de wijziging wezenlijk is ten opzichte van het aanbestedingsdocument, moet er opnieuw aanbesteed worden. Ook al zou de gemeente dus over bepaalde punten overeenstemming bereiken met

Optisport, dan moet beoordeeld worden of de wijziging doorgevoerd kan worden binnen de huidige overeenkomst.

De volgende mogelijkheden zijn onderzocht:

- **Energiekosten verlagen**

Optisport werkt al met bulkcontracten met energieleveranciers. Daarnaast gaat Optisport waarschijnlijk deelnemen aan een proef om 's nachts de verdamping van het water te verminderen om zo energiekosten te kunnen besparen.

De milieudienst werkt momenteel aan een startnotitie over verduurzaming van gemeentelijke gebouwen, hierin worden de zwembaden meegenomen. Voor beide zwembaden wordt in beeld gebracht wat voor maatregelen genomen kunnen worden om een energiebesparing te bereiken. Hiervoor wordt een extern onderzoek gedaan. De kosten van zowel het onderzoek als de maatregelen gaan voor de baten uit en moeten worden terugverdiend in de exploitatie. Verwachte kosten van het externe onderzoek zijn € 20.000. De kosten van de maatregelen zijn nu nog niet bekend.

De zwemverenigingen noemen de optie om de temperatuur van het badwater te verlagen. Volgens Optisport is dit echter lastig, omdat andere gebruikers van het bad juist weer behoefte hebben aan een hogere temperatuur van het water.

- **Onderhoudskosten verlagen**

Het Batensteinbad en H2O zijn beide relatief nieuwe gebouwen. Gezien de aard en functie van de gebouwen (hoge vochtigheid, hoge temperatuur, veel gebruikers) blijven de gebouwen wel onderhoud vragen. De onderhoudskosten liggen daardoor hoger dan bij gemiddeld vastgoed. De eventuele verlaging van de kwaliteit van onderhoud wordt meegenomen in de bezuinigingsopdracht Meerjaren Onderhoud (MOP) gemeentelijk Vastgoed van de afdeling Vastgoed.

- **Kosten vervanging inventaris verlagen**

Op de gemeentebegroting is een post opgenomen voor vervanging van de inventaris (alle losse inrichting in de zwembaden, waaronder bijvoorbeeld het meubilair). Deze post, voorziening inventaris zwembaden, is ingeschat op basis van een vervangingsplan uit 2007. Voor beide zwembaden samen is jaarlijks € 61.648 gereserveerd. Dit is in de afgelopen jaren niet uitgegeven. Hierdoor is voor deze post een reserve van € 140.000 ontstaan. Voor 2011 kan de bezuiniging van € 40.000 gerealiseerd worden door deze post te verlagen naar € 21.648. Voor de jaren daarna kan op basis van een update van het vervangingsplan in overleg met Optisport gekeken worden of structureel op deze post bezuinigd kan worden.

- **Optimale bezetting realiseren**

Voor beide baden is een openstellingsrooster gemaakt; dit is vastgelegd in de overeenkomst. Bepaalde activiteiten leveren veel inkomsten op, zoals zwemles, andere activiteiten zijn minder rendabel. De zwemverenigingen huren het bad voor een vast tarief, commerciële instellingen betalen een hogere huurprijs dan de

verenigingen. Er is een aantal uren waarop iedereen gebruik wil maken van het bad, omdat in deze uren veel mensen deel kunnen nemen aan activiteiten. Dit zijn de zogenoemde courante uren.

Het zou kunnen lonen om het rooster onder de loep te nemen en te bekijken of er met de uren geschoven kan worden, om zo te zorgen dat er optimaal gebruik wordt gemaakt van de meest courante uren. Dit zal in overleg met alle gebruikers van het zwembad moeten gebeuren. Eventueel kan dit ook een besparing op de personeelskosten opleveren; wanneer zwemverenigingen namelijk meerdere uren achter elkaar gebruik maken van het bad, hoeft hierbij geen personeel van Optisport aanwezig te zijn. Overigens zet Optisport haar personeel naar eigen zeggen al zo efficiënt mogelijk in.

De makkelijkste manier om geld te besparen of meer inkomsten te genereren, is het zwembad sluiten op uren die weinig geld opleveren of meer zwemles gaan geven. Volgens Optisport is de vraag naar zwemles groot; er is een wachtlijst van ongeveer acht maanden. Een uitbreiding van het aantal uren dat zwemles wordt gegeven, zou dus rendabel kunnen zijn. Dan moet echter wel flink geschoven worden in het rooster. Overigens geeft Optisport aan, dat het recreatief zwemmen op zaterdagmiddag structureel weinig bezoekers trekt. Wellicht kan op deze uren het bad dicht voor recreatief zwemmen en kan zwemles worden gegeven.

Waar ook over nagedacht kan worden, is het afschaffen van het recreatief zwemmen van mei tot september. Dan is er namelijk een aantal buitenbaden in de nabije omgeving van Woerden open (zoals in Montfoort, Kockengen en Oudewater), waar Woerdenaren gebruik van zouden kunnen maken. Dit zou geld kunnen besparen, want recreatief zwemmen levert in verhouding niet veel op omdat er veel toezicht nodig is en het bad lang niet altijd vol is. Het sluiten van de baden in de zomermaanden is echter wel een ingrijpende maatregel, die naar verwachting zal leiden tot veel maatschappelijke weerstand.

- **Tarieven zwembaden verhogen**

De tarieven zijn marktconform ten opzichte van de regio. Een verhoging van de tarieven zou kunnen leiden tot een vermindering van het aantal bezoekers. In het coalitieakkoord is opgenomen dat zwemmen voor jongeren een basisvoorziening is en dat voor volwassenen meer het profijtbeginsel zou kunnen gelden. Het verhogen van de tarieven voor volwassenen zou dus een optie kunnen zijn. Het is hierbij wel zoeken naar een optimum. Overigens zitten er verschillen in de tarieven voor het Batensteinbad en H2O, die niet altijd verklaarbaar zijn. Een voorbeeld: bij het ene zwembad zwemmen kinderen tot twee jaar gratis, bij het andere is dit maar tot één jaar. Dit zou gelijk getrokken kunnen worden.

Bij een verhoging van de baduur voor verenigingen, zou het zo kunnen zijn dat verenigingen minder uren het bad gaan huren. Dit levert dan voor zowel Optisport als de gemeente niet meer geld op en het betekent wel een versraling voor verenigingen. Anderzijds kan Optisport op die uren dan wel andere activiteiten aanbieden.

Een aanpassing van de tarieven zal besproken moeten worden met Optisport; de gemeente kan dit niet eenzijdig beslissen. Bovendien heeft de gemeente slechts over een beperkt aantal tarieven medezeggenschap, namelijk over de tarieven voor verenigingszwemmen, schoolzwemmen, recreatief zwemmen en banenzwemmen (artikel 13 overeenkomst).

- **Tarieven horeca aanpassen**

De tarieven van de horeca zijn per 1 januari al verhoogd. In de overeenkomst met Optisport is hier niets over opgenomen. Optisport mag de prijzen dus zelf bepalen.

4.1.3 Overeenkomst met Optisport eenzijdig openbreken

Tussentijdse opzegging van de overeenkomst is alleen mogelijk ingeval van faillissement en surseance van betaling en dergelijke (artikel 2.4 van de overeenkomst). Verder kan er niet zomaar eenzijdig worden opgezegd, want dat komt neer op wanprestatie. In dat geval kan Optisport nakoming van de overeenkomst eisen bij de rechter, met daarnaast mogelijk nog schadevergoeding vanwege gebrekkige nakoming van de overeenkomst of ontbinding van de overeenkomst, met een hoge schadevergoeding. Daarbij wordt bijvoorbeeld ook gekeken naar de inkomsten, die daardoor zijn misgelopen. Dit is, kortom, geen haalbaar scenario.

4.2 Scenario's voor de lange termijn

4.2.1 Opnieuw aanbesteden van één of beide zwembaden

De overeenkomst met Optisport loopt af per 1 juli 2015. Een eenmalige verlenging van de overeenkomst voor vijf jaar is met wederzijds goedvinden mogelijk. De gemeente kan er echter ook voor kiezen om, na beëindiging van de overeenkomst per 1 juli 2015, één of beide baden opnieuw aan te besteden. Het voordeel van een nieuwe aanbesteding is dat de gemeente opnieuw kan bepalen hoever de invloed op de exploitatie moet reiken. De gemeente kan ervoor kiezen alleen invloed te willen uitoefenen op de groepen die vanuit het beleid extra aandacht krijgen (jongeren, ouderen en mensen met een beperking). De rest van de exploitatie kan dan overgelaten worden aan een commerciële partij. Dit zal voor de gemeente minder uitgaven op de zwembaden betekenen. Bovendien leidt aanbesteden naar verwachting tot de economisch meest voordelige situatie, omdat er sprake is van een sterk concurrerende markt. Er kan dus van worden uitgegaan dat de gemeentelijke bijdrage daalt na opnieuw aanbesteden.

4.2.2 Bijdrage schoolzwemmen halveren of schrappen

De gemeente Woerden biedt nog één school de mogelijkheid tot schoolzwemmen. Dit is de Keerkring, een school voor speciaal basisonderwijs. De reden dat voor deze school nog wel schoolzwemmen wordt gesubsidieerd, is dat de kinderen van de Keerkring erg veel baat hebben bij zwemmen. Zij hebben allemaal een beperking en juist voor deze kinderen is zwemmen veel fijner dan sporten in een gymzaal, omdat zij in het water minder last hebben van hun beperking. De gemeente vindt het ondersteunen van mensen met een beperking belangrijk. Dit rechtvaardigt het in stand houden van deze subsidie. De kosten voor het schoolzwemmen zijn € 20.000,- per jaar en dit bestaat uit

het betalen van de badhuur en de zwemonderwijzers. De school is zelf verantwoordelijk voor het vervoer.

De gemeente heeft de Keerkring uitdrukkelijk gevraagd om mee te denken over mogelijke besparingen op het schoolzwemmen. Volgens de directeur van de Keerkring is het mogelijk om de kosten voor schoolzwemmen te halveren.

In de exploitatiebegroting van het Batensteinbad waarop de aanbidding van Optisport is gebaseerd, heeft Optisport echter rekening gehouden met inkomsten uit schoolzwemmen van ongeveer € 20.000. Stel dat het schoolzwemmen geschrapt of gehalveerd wordt, dan betekent dit dus een aanpassing in de afspraken met Optisport, die voor haar alleen maar nadelig is. Daarom is de verwachting dat dit punt niet op korte termijn te realiseren is. Het kan echter wel meegenomen worden in een nieuwe aanbesteding, of in de verlenging van de huidige overeenkomst.

De kosten voor het schoolzwemmen staan in de begroting onder de post onderwijsinfrastructuur. Dit is dus niet opgenomen in de sportbegroting. In het onderzoek naar de onderwijsvoorzieningen is het schoolzwemmen daarom ook meegenomen.

4.2.3 Herbestemmen buitenruimte Batensteinbad

Het Batensteinbad heeft een buitenruimte met een peuterbad en een ligweide. Omdat er verder niet gezwommen kan worden buiten, maken weinig tot geen mensen gebruik van de buitenruimte. Het levert dus minimale inkomsten op, maar kost wel geld omdat het groen en het bad onderhouden moeten worden. Zo is op dit moment de tegelvloer van het peuterbad aan vervanging toe. De richtprijs hiervoor is € 31.000 excl. BTW. In verband met de veiligheid kan het badje niet gebruikt worden zolang de vloer niet is vervangen. Het is de vraag of deze investering gewenst is.

Mogelijkheden:

- Verkopen buitenruimte. Achter het Batensteinbad ligt het Brediuspark. Het bouwen van huizen of kantoorpanden in deze omgeving is omstreden vanwege dit park. Volgens de afdeling Ruimte zal bouwen op deze locatie zeer omstreden zijn en moet men hiervoor over een lange adem beschikken.
- Betrekken buitenruimte bij het Brediuspark. De bestemming moet dan nog nader bepaald worden, bijvoorbeeld natuurbestemming of voor recreatief gebruik (picknickbanken). Dit betekent waarschijnlijk wel een afwijking van het huidige bestemmingsplan. Uiteraard zal deze mogelijkheid besproken moeten worden met de belanghebbenden, zoals de kerngroep Bredius.
- Andere invulling buitenruimte. Verhuren aan de camping zou een optie kunnen zijn. In het verleden is de buitenruimte in de winter gebruikt als stallingsruimte voor caravans. Wellicht is het een optie dit jaarlijks te gaan doen, of kan het aantal plaatsen op de camping uitgebreid worden. Of de camping hierin geïnteresseerd is, is niet onderzocht.

4.2.4 Andere invulling zalencentrum in H2O

Het zalencentrum in H2O wordt nu verhuurd aan allerlei organisaties, verenigingen en particulieren. Met een andere invulling zou hier meer uitgehaald kunnen worden. Een voorbeeld van een andere invulling is het uitbaten van een fitnessschool in (een deel van) de zalen mogelijk door de exploitant. Dit zou meegenomen moeten worden in een nieuwe aanbestedingsprocedure.

In Harmelen komen verschillende nieuwe mogelijkheden voor zaalhuur, namelijk het oude gemeentehuis, de brede school en Rijnhoven. Zowel in de nieuwe panden als in de bestaande panden waar zalen gehuurd kunnen worden, zijn met name kleinere zalen beschikbaar. In H2O is een hele grote zaal. Het zal moeilijker worden om de zalen in H2O te verhuren aan kleinere groepen.

4.2.5 Beheer/exploitatie zwembaden en binnensport combineren

Momenteel worden de sporthallen van de gemeente Woerden beheerd door mensen die in dienst zijn van de gemeente. Zeker bij H2O, waar sporthal de Kroon schuin tegenover het zwembad ligt, is het combineren van het beheer van beide gebouwen een optie. Dit zou de beheerder van het zwembad relatief weinig extra tijd kosten en het zou een aparte beheerder voor de sporthal besparen. Deze optie zou een uitbreiding van de overeenkomst met de exploitant betekenen en zou meegenomen moeten worden in een nieuwe aanbesteding, of in de verlenging van de huidige overeenkomst. Uiteraard moet dat laatste dan wel binnen de huidige aanbesteding passen. Overigens is de afdeling Vastgoed bezig met het ontwikkelen van een visie op alle binnensportaccommodaties, hierin wordt dit punt meegenomen.

4.2.6 Sluiten H2O per 1 juli 2015

In het hoofdstuk 'de toekomst' is al toegelicht dat de gemeente Woerden in principe aan één zwembad voldoende zou hebben. Sluiting van H2O levert echter niet zonder meer een besparing van € 400.000 op. Zolang het pand gemeentelijk eigendom is, zal de gemeente beheerkosten betalen. Bovendien is de gemeente verplicht de arbeidsovereenkomsten van het personeel van H2O over te nemen.

Verder betekent sluiting van H2O wel een vershraling van de voorzieningen in Harmelen. Daartegenover staat dat het op peil houden van de huidige voorzieningen in de kernen niet specifiek als doel is benoemd in het coalitieakkoord.

Mogelijkheden:

- Verkopen pand met of zonder behoud van zwemfunctie: het pand van H2O ligt op een plek waar woningbouw geen optie is, vanwege allerlei redenen (ligt in het buitengebied, buiten de rode contouren, en te dicht bij de A12). Het pand heeft de bestemming 'maatschappelijke en nutsvoorzieningen' met de nadere bestemming 'sociaal-cultureel centrum annex zwembad en horecavoorziening' en een eventuele andere invulling zou een maatschappelijke voorziening moeten zijn. Dit begrip is redelijk breed, een fitnessschool kan ook een maatschappelijke voorziening zijn. Een andere functie moet wel aansluiten bij de andere

voorzieningen in de directe omgeving (volkstuintjes, manege, tennisbanen en er komt een dierenasiel).

- Het pand verbouwen tot een sporthal/gymzaal, waardoor de Kroon gesloten kan worden. Sporthal de Kroon is een redelijk oud gebouw en het terrein waarop dit staat zou gebruikt kunnen worden voor huizenbouw, omdat dit wel binnen de rode contouren ligt. Overigens is de onderhoudstoestand van de Kroon goed te noemen. Enkele jaren geleden is het gehele dak vernieuwd. Grote onderhoudskosten worden er in de komende jaren niet voorzien voor dit pand.

4.2.7 Sluiten beide zwembaden en één nieuw bad bouwen

Via www.ikbenwoerden.nl zijn twee bezuinigingsideeën over de zwembaden geopperd, namelijk: één zwempaleis in de polder van Snel en Polanen bouwen waar allerlei voorzieningen aanwezig zijn en één zwembad bouwen bij de nieuwe recreatieplas.

Vanuit het sectorgesprek is de optie genoemd om een nieuw multifunctioneel sportcomplex te bouwen met onder andere een zwembad. Dit complex zou onderdak moeten bieden aan verschillende sporten en zou beide zwembaden moeten vervangen.

Verder is het concept '2521 gewoon zwemmen' van de KNZB genoemd. Dit gaat uit van een nieuw gebouw met alleen een wedstrijdbad, wat loopruimte daar omheen, kleedkamers en verder niks. Het bad kan relatief goedkoop gebouwd worden en is erg energiezuinig. Het is gericht op gebruik door verenigingen en is eigenlijk niet geschikt voor recreatief zwemmen.

Aangezien de huidige zwembaden goed onderhouden / relatief nieuw zijn, zou het sluiten van beide baden en het bouwen van een nieuw bad, in welke vorm dan ook, in feite kapitaalvernietiging zijn. Het zou zonde zijn om beide panden terzijde te schuiven en veel te investeren in een nieuw zwembad. Het sluiten van één van de baden zou dan nog een betere optie zijn. Het bouwen van een nieuw bad op een andere plek zou pas interessant worden als het Batensteinbad aan vervanging toe is of allebei de baden aan vervanging toe zijn. Dit is echter nu niet aan de orde.

5. Advies

In onderstaande tabel wordt per scenario aangegeven in hoeverre dit bijdraagt aan de doelstellingen en welk besluit de voorkeur heeft. De doelstellingen zijn als volgt:

- Scenario's korte termijn: vanaf 2011 moet structureel € 40.000 bespaard worden op de zwembaden. Kan dit gerealiseerd worden en zo ja, op welke manier?
- Scenario's lange termijn: op welke manier kan de gemeente Woerden zo goedkoop mogelijk voldoende zwemmogelijkheden bieden aan Woerdenaren, met name aan jongeren, ouderen en mensen met een beperking?

In de beoordeling van de scenario's wordt ook rekening gehouden met de wens van de gemeente Woerden om meer de rol van regisseur op zich te nemen.

Korte termijn:

	Scenario	Bijdrage aan doelstelling?*	Heeft dit scenario voorkeur?	Besparing per jaar
1.	Afschaffen subsidie zwemverenigingen	++	Ja, levert een besparing op en stuurt op verantwoordelijkheid verenigingen en alleen regievoering door gemeente.	€ 15.000
2.	Energiekosten verlagen	+	Ja, in 2011 extern onderzoek naar haalbaarheid en prijs. Kosten extern onderzoek € 20.000. Technische maatregelen in 2012. Vanaf 2012 besparingen te realiseren.	2011 geen besparing; vanaf 2012 afhankelijk van uitkomsten onderzoek
3.	Onderhoudskosten verlagen	-	Nee, hierop zijn op korte termijn geen besparingen mogelijk, tenzij kwaliteit van onderhoud wordt verlaagd.	geen
4.	Kosten vervanging inventaris verlagen	++	Ja, voor 2011 is hier de volledige bezuinigingsdoelstelling op te realiseren. Voor lange termijn moet vervangingsplan gemaakt worden.	€ 40.000 (niet structureel)
5.	Optimale bezetting realiseren	+	Eventueel. Wanneer nodig voor bezuiniging kan dit opnieuw bezien worden; dit kost echter veel tijd en inzet van zowel de gemeente als Optisport en de verenigingen.	nader onderzoek noodzakelijk
6.	Tarieven zwembaden verhogen	++	Ja, levert extra inkomsten op. Eventueel kunnen ouderen, jongeren en mensen met een beperking worden ontzien in de tariefsverhoging.	nader onderzoek noodzakelijk

7.	Tarieven horeca aanpassen	--	Nee. Gemeente heeft hier geen invloed op en de tarieven zijn al verhoogd per 1 januari 2011.	geen
8.	Contract met Optisport eenzijdig openbreken	--	Nee. Levert zeker geen besparing op, alleen maar meer kosten.	geen

Lange termijn:

	Scenario	Bijdrage aan doelstelling?*	Heeft dit scenario voorkeur?	Besparing
1.	Opnieuw aanbesteden één of beide zwembaden	++	Ja, Woerden kan meer regiegemeente worden en in de aanbesteding kan opnieuw bepaald worden hoe aandacht aan jongeren, ouderen en mensen met een beperking kan worden gegeven. Bovendien leidt aanbesteden naar verwachting tot de economisch meest voordelige situatie, omdat er sprake is van een sterk concurrerende markt. Er kan dus van worden uitgegaan dat de gemeentelijke bijdrage daalt na opnieuw aanbesteden.	nader onderzoek noodzakelijk
2.	Bijdrage schoolzwemmen halveren of schrappen	0	Deels. Schoolzwemmen versoberen (bijdrage halveren) heeft voorkeur, door afschaffen is geen aandacht voor mensen met beperking.	Mogelijk vanaf 2015 halveren: € 10.000 schrappen: € 20.000
3.	Herbestemmen buitenruimte Batensteinbad	0	Eventueel. Buitenruimte levert nu bijna niets op. Verkopen heeft geen nut, buitenruimte andere invulling geven wel.	nader onderzoek noodzakelijk
4.	Andere invulling zalencentrum H2O	++	Ja, zalencentrum draagt niet bij aan doelstelling; met andere invulling levert dit meer op.	nader onderzoek noodzakelijk
5.	Beheer/exploitatie zwembaden en binnensport combineren	++	Ja, gemeente krijgt meer regiefunctie, draagt bij aan zo goedkoop mogelijk faciliteren van zwemmogelijkheden.	nader onderzoek noodzakelijk

6.	Sluiten H2O per 1 juli 2015	+	Eventueel. Draagt wel bij aan doelstelling, want met één bad ook voldoende zwemmogelijkheden en levert veel geld op, maar is wel een zeer ingrijpende maatregel.	nader onderzoek noodzakelijk
7.	Sluiten beide baden en één nieuw bad bouwen	--	Nee. Is een zeer grote investering die niet bijdraagt aan de doelstelling, en is pas op zeer lange termijn te realiseren.	geen

* Toelichting op tabel:

++ Draagt sterk bij aan de verwezenlijking van de doelstelling

+ Draagt bij aan de verwezenlijking van de doelstelling

0 Er is geen overtuigend verband met de verwezenlijking van de doelstelling

- Draagt niet bij aan de verwezenlijking van de doelstelling

-- Draagt helemaal niet bij aan de verwezenlijking van de doelstelling